



Vénusz-észlelés délben

2002. december 8-án dél előtt pár perccel újabb csillagászati alapélménnyel gazdagodtam: nappal észleltem a Vénuszt. Az egész pár hónapja kezdődött, amikor lehozta a nevemet az új tagok között a Meteor és egy talumbeli felfedezte, hogy végre párja akadt az „amatőrcsillagászat” nevű csendes örületben. Varga Róbert a telefonban megígérte, hogy felkeres és összehozunk egy közös észlelést.

December 8-án eljött beváltani az ígéretét, a közös észlelést. A hajnalban megérkezett hidegfront lesmirglizte az égről az egy hete odaragadt koszszürke, szemerkelő felhőcsomagolást, és végre előbújt az ég kékje. Ritkán lehet ilyen mélyeknek látni az eget a zenitben, ezért nem is meglepő, hogy amatőrtársamat az időjárás kicsalta a szabadba. Róbert kis dobozkájából hamar előkerült egy napszűrő, amiről sajnos az is kiderült, hogy csak celluluszal lehet rögzíteni a 90/1000-es refraktumú takaróspékjában lévő kisebb lyukra. Az így „leblendezett” távcső 3,5–4 cm-es kis játékszerűvé vált, de így is láthattam három aprócska pöttyöt a Napon, melyek életem első távcsüves napfoltjai voltak. Ez is érdekes volt, de ettől még azt hiszem nem fogok átsorolni a Nap csillagászai közé.

Ekkor Róbert egy újabb furcsa ajánlattal állt elő. Megkérdezte, láttam-e már a Vénuszt nappal. Bár az Esthajnalcsillagot többször is távcsővégre kaptam már, soha eszembe nem jutott volna nappal keresgélni az égen, pláne nem fényes délben. Aztán átfutott az agyamon a Vénuszra jelzett magnitúdóértékek negatív előjele, és azonnal rá is álltam az első pillanatra – számomra – túl merész ötlet megvalósítására. A Csillagászati évkönyvben való rövid keresgélés után meghatároztuk, hogy hol is kéne lennie a

szépségistennőnek. Vadul keresni kezdtük a szomszéd kéménye mellett az Évkönyvben előrejelzett fényes sarlót (a Vénusz maximális fényességét 7-én érte el, így a 8-a délelőtti próbálkozás is sikerrel kecsegtetett), de a korábbi nap-észleléstől még mindig megannyi hamis csillag táncolt a szemünk előtt. Mentőötletként előkerült a binoklim is, amelyet azonnal az égre szegeztem, de mindhiába. Aztán Róbert is megpróbálkozott a kereséssel, de hosszú ideig csak a várakozás perceinek homokja pergett lefelé a türelmetlenség homokóráján. Már-már készülttem kimondani az ítéletet, hogy „hát, a negatív észlelés is észlelés”, amikor a binokli mögül egy „huppá” hallatszott, és némi lamentáló morgás: mi lehet ez, repülő? Vajon ez most mozog, vagy nem? De nem mozgott.

A szomszéd kéményének és ereszének találkozásánál ott fénylett valami, amit már a binokli 10-szeres nagyítása is aprócska sarlónak mutatott. De milyen az igazított csillagász, senkinek nem jutott eszébe megnézni az órát, hogy mikor lehetett a felfedezés (utólag visszaszámolva kb. 10:30 UT lehetett). Innentől kezdve kertünk akármelyik pontjától biztonsággal megtaláltuk az apró fénypöttyöt az égen – Róbert szabad szemmel is, én és a fiam csak binoklival.

És akkor jöhetett az igazi csillagászati észlelés, a binoklis megtalálás átkonvertálása a nagyobb távcsővel történő bolygófelfedezésé. Némi meddő keresgélés következett, mivel izgalmunkban még a napészlelésnél biztonsági okok miatt leszereelt keresőtávcső visszaszerelésére sem hagytunk időt magunknak, de aztán a kis szátkeresztes alkalmazhatóság helyére illesztése után nem sok idő kellett, hogy az istennő felfedje előttünk bájait. Rövid fókuszálás után hirtelen az általam még sohasem látott világoskék háttérben 80-szoros nagyítás mellett feltűnt a binokliban sejtett sarló. Földön túli élmény volt. Egy pár pillantás után büszkeségtől dagadó kebellem engedtem át a látómezőt Róbertnek és fiamnak (szintén csak utó-

lag tudok találgatni, de talán 10:40 UT). Aztán az első felfedezés izgalmanak lecsengésével (és a nagytűzés 160x-osra növelésével) elkezdődhetett a gyönyörködés.

A Naptól számított második bolygó bárisonyos sárgásfehér fényt ontott (eltérően az éjszakai észlelések liláskék színétől), melyet olyankor nyilvánvalóan az akromát technológia kölcsönöz neki). Fázisa nagyon hasonlított a Hold aznap esti 25% körüli kifiljéhez, talán egy árnyalatnyit vékonyabb lehetett tőle, igaz a két égitest éppen ellentétes fázisban volt. Kicsit rutinszerűen megpróbáltam a két szarv között kivenni a bolygólest gömbhüvelyét is, de ez csak tizedmásodpercig tarthatott, mert agyam valamelyik fájlja már be is töltődött, megmagyarázva a klissé tévútra tévedt többi agycsajtúnak, hogy a Vénuszon nincs mitől legyen hamuszürke fény. A sarlón kívül csak az ég kékje ragyogott, a fizika fénytani ismeretei szintisztán érvényesültek. Hogy maga a sarló milyen volt? Nehéz leírni, mert az a „csodaszép” csak alig-alig ad képet róla. Engem leginkább az lepette meg, hogy egyáltalán nem tűnt homogénnek. A kifli közepe határozottan sötétebbnek nézett ki, mint az elvékonyodó részek (talán sikerült valamit megpillantanom a felhüzetből?). A sarló belső oldalán pedig nekem úgy tűnt, hogy nem vonalszerűen rajzolódott a terminator, hanem egy finom átmeneti zóna után nyelte el a fényt a sötétség. A látványt tovább nagyítani már nem lett volna értelme, hiszen az alkalmazott 160x-os nagytűzés már így is közelítette a távcső elméleti teljesítőképességének felső határát.

Délben következett az ebéd, de én aznapra, és azt hiszem az elkövetkező hetekre, hónapokra már jóllaktam. Egy olyan élmény dagadozik a keblemben, melyet nehéz lenne elfelejteni, de isten őrizze, hogy elfelejtsen. Emlékezni fogok rá, ahogy arra a pillanatra is, amikor először pillantottam meg élőben egy igazi holdkrátert, vagy a Szaturnusz gyűrűit.

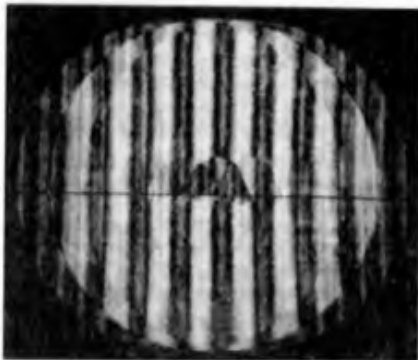
Összegezve az élményt, semmi különös nem történt, „mindössze” nappal észleltem a Vénuszt! Aki teheti, ne legyen rest, próbálja meg maga is, megéri...

Ezer köszönet Varga Róbertnek, hogy kicsalt a napra csillagászkodni és megtalált nekem egy olyan fénypöttyöt az égen, amit eszem ágában sem lett volna keresgélni. Ilyen szép élményből alig pár jut az ember számára egy életben.

Dancsó Béla, Halásztelek

A távcsőtűkőr teszteléséről

Nagyon hasznosnak találtam Schné Attila írását a távcsőtűkőr teszteléséről. Annyival szeretném kiegészíteni ezt a kiváló cikket, hogy egy kész távcsövet egy valódi csillagon, vagy egy végteleen távoli virtuális műcsillagon Ronchirácscsal tesztelve határozottan könnyebb a dolgunk, mint tükörkészítés közben, a kétszeres fókuszban. Ez esetben ugyanis az egyenes vonalakkal álló rácsképet épp a parabolafelület fogja adni, hasonlóan a görbületi sugárban tesztelt gömbtűkőr rácsképehez. Ha az intrafokális rácsképen a vonalak hordósan kifelé görbülnek, akkor optikánk felülkorrigált (a tükört túlmélyítettük), ha befelé görbülnek, akkor pedig alulkorrigált. Az ilyen hibákat egy egyenes vonalakkal álló rácsképen pedig lényegesen könnyebb felfedezni. A módszer értékét tovább növeli,



hogy a kész távcső tesztelése során nem csak a főtükroöt, hanem kompletten az egész távcsövet (segédtükröskül) tudjuk tesztelni. Meg könnyebb a kiértékelés, ha a rácsképet le is fotózzuk.

Az ábrán egy refraktor végtelen távoli virtuális műcsillaggal felvett intrafokális rácsképe látható. Ezen egy enyhe alulkorrigáltság egyértelműen kimutatható, ami kétszeres fókuszban tesztelve (l. Schné Attila cikkének ábráját) valószínűleg észrevehetetlen maradt volna.

További Ronchi-fotók és egyidejűleg felvett interferogramok a <http://teszt.tavcso.com> oldalon láthatók.

Szánthó Lajos

	
Makszotov.hu	
Szarka Levente; 20/98-49-302	
www.extra.hu/slv ; slv@freemail.hu	
Celestron C8	220 000 Ft
203/2032-es Schmidt-Cassegrain tubus	
Meade ETX 90 RA	95 000 Ft
90/1250-es Makszotov-Cassegrain, asztali állvány, orogap, 26 mm Super Plössl okulár	
Orion ShortTubo 90	65 000 Ft
90/500-as refraktor, korosó, hordtáska	
Orion Starmax 80	65 000 Ft
90/1250-es Makszotov-Cassegrain, korosó, hordtáska, 26 mm Plössl okulár	
8x60 binokulár (UHTC bev)	26 000 Ft
15x70 binokulár (UHTC bev)	39 800 Ft
20x80 binokulár (UHTC bev)	69 900 Ft

OPTIKA BAZÁR

Csere beszámítás, részletfizetés, színto

mindent átveszünk, beszerzünk.

H-P: 16°-21° Bp., Tomaj u. 2.

Szo-V: 7°-13° Bp., Petöfi Csarnok, bolhapiac

Deméret garanciális távcsövek 10-30 cm átmé-

rőben, Zeiss 63/840 refraktor 59000 Ft, Zeiss

50/540 akrmát 8800 Ft, Zeiss 24,8/16

orthoszkopikus okulár 19000 Ft, mikro villanyio-

tor ventilátorral 6-12 V 490 Ft, Tenta 7x50

binokulár, korosótávcső, 13x70-es binokulár,

Nikon fényképezőgép, okulárok, prizmák stb

Molnár Imre, 1116 Budapest, Tomaj u. 2.

Tel.: (1) 208-4935 este, 06-70-206-1663

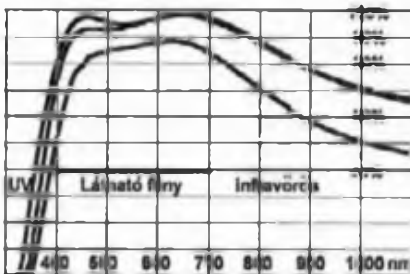


**TÁVCSŐ SZOLGÁLTATÓ
TELESKOP-SERVICE**

www.tavcso.com
info@tavcso.com

SMS: 0043/676/526-528-0, 06(20)432-5555
Fax: 0043/70/783983

TS-SuperPlössl okulárok kiváló transzmissziós értékekkel. A felső két görbe a 32 mm fókuszu TS-SP, valamint a 2 zollus kihuzatha illő 26 mm-es TS-ASTRO2 okulár áteresztési karakterisztikáját mutatja be a hullámhossz függvényében. Hasonlítunk össze a 15mm-es TeleVue Panoptik okulár (legalsó görbe) transzmissziójával!



További mérési eredmények:

[http://www.teleskop-](http://www.teleskop-service.de/TransmissionVokular1.htm)

[service.de/TransmissionVokular1.htm](http://www.teleskop-service.de/TransmissionVokular1.htm)

http://www.apm-us.com/amateur/eps_transmission.htm

TS-SP egységesen 16 500 Ft

TS-SP projekciós feltétellel: 29 000 Ft-tól

TS-ASTRO2 egységesen 29 000 Ft



„Hármat veszel, boldog leszel!”

3 db TS-SP: (49 500 Ft helyett) 39 000 Ft

Áraink a vámot és áfát tartalmazzák.

Szállítási határidő: 30 nap

Ügyeljen a részletekre is! A ml Plössl és Super-Plössl okulárjaink lencsél a jobb kontraszt érdekében a Vixen termékekről le nemet mérőgélid színto MC-réteggel vannak bevonva, és nem hiányoznak a lencsék egymás felé forduló felületéről sem. Az okulárinjárat helyén oldalán pedig a szabvány szűrőmenet található. Örülök, ha az Ön okulárjál is ilyenek!

Már megint itt a világvége!

Hát még mindig nem unják?! Ezt kérdeztem magamban, amikor a képernyőn feltűnt az est szenzációs témája: Ön szerint csalás volt-e holdraszállás? Ismét előkerült hát a lerágott csont, az érdekesítő műsorszámot most is előre ízesítve kapjuk, hiszen a kérdés így feltéve eleve sugallja a választ. Persze azt kapjuk, amit megérdemlünk... illetve amiről a médiamágusok azt gondolják: ez kell nekünk. 1999 júliusában az egyik nagy kereskedelmi csatorna azzal ünnepelte Armstrong holdraszállásának harmincadik évfordulóját, hogy a reggeli beszélgetős műsorba meghívta a Járt-e ember a Holdon? című kötet szerzőjét, aki „bebizonyította”: a NASA soha, semmilyen űreszököt nem küldött a Holdra, az egész Apollo-program egy nagy, 25 milliárd dolláros szemfényvesztés volt. Ezzel a művecskével ünnepelte a magyar könyvkiadás is az első holdraszállás harmincadik évfordulóját.

Egy másik nagy kereskedelmi csatorna is meglovagolta ezt a szenzációt. Nem kedvelem a kereskedelmi televíziókat. Idegesítőek a reklámok, de sokszor még idegesítőbbek azok a műsorok, melyekkel a reklámok közötti időt töltik ki. Épp ezért igen nyomasztó élmény volt Magyarország egyik sztárriporterét újra és újra látni a szenzációt ígérő beharangozó blokkokban. Miután a nézők figyelmét kellőképpen felcsigázták, a nagy leleplezés helyett megkaptuk a nagy semmit.

A műsorvezető a következő kérdést szegte a nézőknek: „Elképzeltető-e, hogy csalás volt a holdraszállás?” A nézők telefonos szavazásának részeredménye – a műsor elején, kevesebb mint 1000 szavazat után – lehangelő. Elsőprő többség, 66% válaszolt igennel a feltett kérdésre (a műsor végére a helyzet kicsit javult, már csak 58% tartotta lehetségesnek a csalást). Kérdezni tudni kell, ha így kérdezik meg a nézőket, akkor borítékolni lehet, hogy többségük kételkedni fog a holdraszállás tényében. Másként is fel lehetett volna tenni azt a kérdést! Például: „Ön szerint is bolond az, aki kételkedik a holdraszállásban?” Nem kizárt, hogy a szavazás eredménye ugyanígy alakul, vagyis 58% szerint bolond az, aki kételkedik a holdexpedíciók léteiben. Persze csak akkor, ha a szavazás eredményét senki sem manipulálja, és nem a hasra csapás elvén működik a szavazatszámállítás.

Van néhány érdekes, a témába vágó javaslatom. Meglepi eredményt hozhatna a következő kérdés: „Ön szerint van-e élet a Föld bolygón? Alkérés: egyáltalán élet ez?!” Ha a kérdést így teszik fel, könnyen kiderülhet, hogy a szavazók szerint a Földön nincs élet, illetve ha mégis van, az aligha érdemes az „élet” jelzőre. A legérdekesebb azonban az lenne, ha megtudakolnák a nézőktől a következőt: „Ön szerint manipulál-e a média?”

A leleplező műsor igazán szenzációját egy autodidakta „kutató” jelentette, aki több NASA-felvételen kimutatta, hogy műteremben készült, mert árnyék úgy nem vetülhet a talajra, amint az a képeken látszik, a zászló nem lenghet a légúres térben, fel-emlegette a holdfelszínen látható „c” betűt, kísérleti úton „bizonyította”, hogy az űrhajósok képtelenek lennének ujjukat mozgatni a szkakanderben stb., stb., stb. Természetesen megszólalt a másik fél is, a NASA egyik alkalmazottja, aki történetesen asztrofizikus, és egészen véletlenül nem az emberes űrprogramban vesz részt. Az elé tárt bizonyító erejű képekre csak azt tudta mondani: hát igen, valóban érdekes... végül is elképzelhető... hogy nem a Holdon készültek...

Az ominózus műsорт követően a tévésöves bemutatások egyik visszatérő témája lett a „nem is járt ember a Holdon” problémakör. Mindczt napnál világosabban bizo-

nyítja az a tény, hogy az űrhajósok által hátrahagyott eszközöket nem lehet földi távcsövekkel megfigyelni. Ismerjük el, ez bizony nyomós érv! És valóban, ezen a ponton tetten érhető egyfajta szándékosság a NASA részéről! Mert mi más lenne, ha nem szándékosság, hogy nem építettek legalább 800x1200 m-es holdautót annak érdekében, hogy a holdutazásban kételkedők a későbbiekben földi távcsövekkel is kényelmesen megfigyelhessék azokat vagy a hátrahagyott műszereket? Nem is szólva az űrhajósok lábnyomairól – hiába az 50-es cipőmérettől –, melyek ugyancsak láthatatlanok ekkora távolságból! Nyilvánvaló, hogy az űreszközök alulméretezésével szándékosan megfosztották a kételkedő emberiséget attól, hogy távcsöves megfigyelésekkel győződhessen meg az Apollo-program valódiságáról.

Itt van például az alábbi kép, mely egyértelműen bizonyítja, hogy csalás volt az egész Apollo-program. A felvételen öt űrhajós azonosítható (plusz egy fő, aki csak árnyékot vet), de közülük ketten nem viselnek szkafoandort! Mennyi-mennyi bizonyíték egyetlen felvételen! Elárulom, hogy ezt a montázst én készítettem, inundenonnan összeollóztam Apollo-képek felhasználásával. Remélem, hogy szerény munkám megdobogtatta mindazok szívével, akik kételkednek az emberes holdexpedíciók létezésében.



Mi természetesen kinevetjük az „összeesküvés-elméleteket”. A műsorvezető és az általa megvezetett szavazók azonban szemmel láthatóan komolyan vették a „bizonyítékokat”. Vajon mi elmehetünk-e szó nélkül a szellemi környezetszennyezés e súlyos esete mellett? Lehet-e, akár „játékos” formában is, felvetni, hogy az emberiség eddigi legnagyobb „kalandja” nem más, mint műtermi csalás? Szabad-e nézők millióit befolyásolni megszállott fantasztákkal készült riportok útján? A jelek szerint lehet, és ne legyenek illúzióink, a kereskedelmi televíziók minden bizonnyal vissza fognak még térni erre és a hasonló szenzációkra.

Tehetünk-e valamit ez ellen? Természetesen. Ismeretterjesztőként el kell mondanunk, mit jelentettek az emberiség számára a holdutazások, általában véve mi a „haszna” az űrhajózásnak, az űrkutatásnak. Távcsöves bemutatások alkalmával elmondhatjuk, mit lehet és mit nem lehet megpillantani a földi műszerekkel. Sorra megmutathatjuk a holdfelszín jeles helyszíneit, azokat a területeket, ahol ember alkotta szonda szállt le, vagy a hat sikeres emberes expedíció tagjai tapodták a holdtalajt. A témát természetesen nem nekünk kell felvetni, előbb-utóbb úgyis szóba hozzák az érdeklődők – „hála” a médiának. Végül nevetségessé is tehetjük a holdutazásban kételkedő megszállottak „eszmeit”. Az alábbi honlapon néhány, általuk gyakran hangoztatott „csalásról” olvashatunk magyarázatokat: <http://www.redzero.demon.co.uk/moonhoax/>. Reméljük, hogy legalább a kereskedelmi csatornák illetékes szer-

kesztől benéznek erre az oldalra. Mert hogy az Apollo programot csalásnak tekintő hívők nagy ívben elkerülik, arra mérget vehetünk.

2001 novemberében magam is részt vettem a Szkeptikusok VII. Országos Konferenciáján. A rendezvény az Élet földi és Földön kívüli lehetőségeivel foglalkozott, így nem csoda, hogy igen sok érdeklődő kísérte figyelemmel az előadásokat. Megjelent a „királyi” tévé riportere is, aki mindjárt megérkezésekor azt tudakolta: van-e itt valaki a „másik” oldalról, mert őt is meg szeretné szólaltatni. Vajon kikre gondolhatott? Netán azokra, akik tagadják a Földön kívüli élet lehetőségét? Vagy egy igazi, hús-vér marslakóra? Rejtély. O igen, a másik oldal... Hogy a józan ész miért kell szembesíteni a széllel hélélt áltudománnyal – fel nem foghatom.

Fel nem foghattam, mi szükség volt évekkal ezelőtt a csillagjósok és a csillagászok „szembesítésére” az azóta megszánt Nyitott szájban, mi szükség volt ufológusokat és csillagászokat „összeereszteni” egy másik műsorban – az ilyesből jó nem jöhet ki. Hacsak nem profi munkáról van szó. Például professzionális munka volt, amikor Friderikusz Sándor a székesfehérvári „gabonakörös” fiatalok ténykedését szembesítette az ufológia hazai kiválóságaival. Mely kiválóságok köpni-nyelni nem tudtak, amikor kiderült, hogy az általuk „megszakértett” gabonaköröket milyen műtázzsal állították elő a fiúk. Azonban ennek is sok-sok éve már!...

Májusban ismét világvége lesz, azt mondják a tájékoztottak, hogy a Niburu nevű bizonytalan egzisztenciájú égitest aránykeltő hatása el fogja pusztítani a földi civilizációt. Ez a Niburu olyan, mintha egy csillagászati operetiből lépett volna elő: hol hama torpeként, hol pedig huszonötszörös töldtömögű kisbolygóként szerepel az áltudományos alvilágban, egyesek szerint holdjainak száma egészen pontosan 9. Ha egyáltalán létezhethet neveléses objektum, akkor a Niburu kétségkívül az. A jól értesültek szerint a kormányok természetesen tudnak a dologról, csak elhítkolják, nehogy kltörjön a pánik (ez a vissza-visszatérő holivúdi motívum semmiképp nem maradhat ki, ha világvége torog fenn). Akit netán érdekelne ez az asztronómiai nonszensz, bőséggel talál információkat az interneten – de hát a világhálón ennél sokkal sötétebb dolgok is lapulnak.

Súlyos hiba lenne azt állítani, hogy a média kizárólag kártékony, torzító, tudománytalan eszméknek ad teret – még ha az eldigiekben zömmel negatív példákat is soroltam fel. A hatalmas hírértványú, ezerfejű média ilyen is, olyan is. Természetesen busszantó, ha nem képes pontosan továbbítani olyan egyszerű „üzenetet”, hogy a teljes napfogyatkozás során, amikor a Hold teljesen eltakarja a Napot, tehát ekkor, de csakis ekkor nincs szükség semmilyen védőszemüvegre... Busszantó, ha egy ismeretterjesztő magazinműsorban aura-felvételeket mutatnak be – halálosan komolyan. Szerencsére van egy „másik” média is, az, amelyik a tudomány eredményeit mutatja be. Kár, hogy hangja nehezen jut el a közönséghez.

Tudomásul kell vennünk azt a száraz tényt, hogy egy-egy érdekes csillagászati jelenség hírért a nagyközönség számára elsősorban a televíziók, rádiók, napilapok közvetítik. Aligha részesültek volna milliók a Hale-Bopp-üstökös vagy a teljes napfogyatkozás egyszerű élményében, ha a médiumok nem tudósítanak ezekről a ritka jelenségekről. Legvégül pedig tudomásul kell vennünk, hogy nem állíthatunk „asztró-médiarendőrt” minden egyes csillagászati hír mellé.

MIZSER ATTILA